

LOUISE BØTTCHER & JESPER DAMMEYER

HANDICAP- PSYKOLOGI

En grundbog om arbejdet
med mennesker med funktions-
nedsættelser

Samfunds
litteratur

Louise Bøttcher og Jesper Dammeyer

Handicappsykologi

En grundbog om arbejdet med mennesker
med funktionsnedsættelse

Samfundslitteratur

Louise Bøttcher og Jesper Dammeyer

Handicappsykologi

– En grundbog om arbejdet med mennesker med funktionsnedsættelser

1. udgave 2010, 4 oplag 2014

© Samfundslitteratur, 2010

Omslag: Anders Mandahl Christiansen

Sats: SL grafik

Tryk: Narayana Press, Gylling

Trykt bog ISBN: 978-87-593-1440-1

E-bog ISBN: 978-87-593-2558-2

Samfundslitteratur

Rosenørns Allé 9

1970 Frederiksberg C

Tlf. 38 15 38 80

Fax 35 35 78 22

forlagetsl@sl.cbs.dk

www.samfundslitteratur.dk

Alle rettigheder forbeholdes.

Kopiering fra denne bog må kun finde sted på institutioner, der har indgået aftale med COPY-DAN, og kun inden for de i aftalen nævnte rammer.

Undtaget herfra er korte uddrag til anmeldelse.

Indhold

Forord	11
Indledning	13
Den dialektiske handicapforståelse – bogens teoretiske perspektiv · 13	
Præsentation af bogens dele og kapitler · 14	
Et historisk perspektiv på psykologi og handicap · 15	
Handicappsykologien som disciplin · 18	
Del I	21
Kapitel 1	
Handicappsykologi – en teoretisk introduktion	23
Forståelser af handicap · 24	
En biologisk forståelse af handicap · 24	
Den funktionalistiske handicapforståelse · 26	
Den humanistiske-eksistentielle handicapforståelse · 30	
Den kulturelle forståelse af handicap · 32	
Den dialektiske handicapforståelse · 33	
Handicapforståelser i praksis · 38	
Kapitel 2	
Handicap og udvikling: Barnet med handicap	41
Udviklingsforløb hos børn med handicap · 42	
Udviklingsmæssig forsinkelse · 44	
Mere om den nærmeste udviklingszone · 45	
Det tidlige samspil mellem spædbarn og forældre · 47	
Udvikling af sprog og kommunikation · 51	
Leg · 54	
Læring · 57	
Deltagelse i børnefællesskaber · 60	
Afrunding · 64	

Kapitel 3

Handicap og udvikling i et livsperspektiv: Unge og voksne med handicap	65
At være ung og handicappet · 65	
Selvstændighed · 66	
Udvikling af identitet og handicapbevidsthed · 69	
Parforhold og seksualitet · 74	
Voksenliv med et handicap · 77	
Ensomhed er udbredt · 79	
Fysisk nedslidning og aldring · 80	
Afrunding · 81	

Kapitel 4

Handicap i familien – familier med handicap	83
At fungere som familie med et barn med handicap · 83	
Forældrenes parforhold · 85	
Søskende og andre familiemedlemmer · 90	
Stigmatisering og sekundær stigmatisering · 92	
Netværksmodel til forståelse af familiens situation · 93	
Afrunding · 96	

Del II	97
---------------------	-----------

Kapitel 5

Psykisk udviklingshæmning	99
Om psykisk udviklingshæmning · 101	
Psykisk udviklingshæmning set med det dialektiske handicapperspektiv · 103	
Det professionelle arbejde med personer med psykisk udviklingshæmning · 105	
Normalisering og inklusion af personer med psykisk udviklingshæmning · 105	
Livskvalitet og retten til at være anderledes · 107	
Afrunding · 108	

Kapitel 6

Bevægelseshandicap..... 111

- Cerebral parese · 113
- Cerebral parese i et udviklingsperspektiv · 116
- Hjælpemidler · 117
- Hjælpemidler og kognitive vanskeligheder · 119
- Fremadskridende og erhvervede bevægelseshandicap: Accept og personlig håndtering (coping) · 121
- Den professionelle arbejde med børn og voksne med bevægelseshandicap · 122
- Afrunding · 125

Kapitel 7

Sanseshandicap 127

- Døvblindhed · 127
- Om personer med døvblindhed · 128
- Døvblindhed påvirker udviklingen af de kognitive funktioner · 129
- Den sociale udvikling, når et barn er døvblindt · 130
- Udvikling af socialt samspil som forudsætning for kommunikation · 131
- To cases om døvblindhed · 132
- Høretab og døvhed · 134
- Synshandicap: Blinde og svagtseende · 139
- Psykisk udvikling hos børn med sansetab · 142
- Afrunding · 144

Kapitel 8

Autismespektrumforstyrrelser 147

- Autismespektrumforstyrrelser · 149
- Den pædagogiske intervention – om at arbejde med struktur · 155
- Udvikling over et livsforløb · 156
- Afrunding · 157

Del III	159
Kapitel 9	
Pædagogiske og psykologiske metoder i arbejdet med mennesker med handicap	161
Formålet skal bestemme metoden · 161	
Observation · 163	
Videoobservation · 168	
Spørgeskemaer og test · 171	
Personlig fremtidsplanlægning – brug af narrative metoder · 175	
Problemorienterede projektføløb · 181	
Afrunding · 183	
Kapitel 10	
Inkludering som pædagogisk strategi.....	185
Den handicappsykologiske opgave · 186	
Målet med inkludering · 187	
Identifikation af særlige behov · 188	
Bag om en børnencenteret pædagogik · 191	
Kritik af inklusionstankegangen · 194	
Inkludering gennem deltagelse · 195	
Inkluderingsmetoder · 199	
Afrunding · 203	
Kapitel 11	
Pædagogisk-psykologisk intervention i forhold til problemskabende adfærd	205
Problemskabende adfærd og den dialektiske handicapforståelse · 205	
Hypoteser om årsager til selvskadende og negativ, udadreagerende adfærd · 207	
Somatiske og neurologiske forhold · 208	
Stress · 209	
Struktur · 215	
Kommunikation · 220	